ชื่อเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีจังหวัดลำพูน

ชื่อผู้เขียน นายชัยนันท์ธรณ์ ขาวงาม

ชื่อปริญญา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารศาสตร์

ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช

บทคัดย่อ

การศึกษาเป็นภารกิจของทุกคนและสังคมต้องให้ความสนใจ และระดมสรรพกำลังอีกทั้งทรัพยากรทั้งปวงร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) พัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) ประเมินการเปลี่ยนแปลงระดับของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการผสมผสานวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสำรวจจากประชาชนคือ ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา จำนวน 640 คน ในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนระดับมัธยมจังหวัดลำพูน 17 แห่ง เพื่อการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จากนั้นพิจารณาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมไปจัดกิจกรรมการพัฒนาการมีส่วนร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จำนวน 31 คน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ใช้กระบวนการ AIC พร้อมกับประเมินการเปลี่ยนแปลงระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1.สภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษา ตามปัจจัยแต่ละด้าน คือ 1) ปัจจัยจิตวิทยา โดยภาพรวมประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งด้านความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษา ด้านความคาดหวังที่มีต่อการจัดการศึกษา ด้านความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการจัดการศึกษา และด้านโอกาส ช่องทางของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการศึกษา 2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม

ภายในชุมชน คือ การรับรู้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมภายในชุมชน และการรับรู้นโยบายการจัดการศึกษา และ 3) ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการศึกษา โดยภาพรวมประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับดีน้อย ทั้งการมีส่วนร่วมริเริ่ม คิดค้นปัญหาและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมดำเนินการ การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล และการมีส่วนร่วมรับบริการและรับผลประโยชน์

2. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา พบว่า โอกาส ช่องทาง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารนั้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

3. การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีจังหวัดลำพูน พบว่า

3.1 ผลการศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ใช้เทคนิคกระบวนการ AIC และการจัดกิจกรรมการสนทนากลุ่ม คือ 1) สภาพอดีตของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอยู่ในระดับน้อย 2) ได้มีการกำหนดกิจกรรมการปฏิบัติที่นำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ 3) การกำหนดแผนปฏิบัติที่เป็นการกำหนดลำดับขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3.2 ผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้ผลลัพธ์จากแผนปฏิบัติการ โดยการแยกประเภทโครงการและกิจกรรมและการจัดลำดับความสำคัญในขั้นการควบคุมไปสู่การกระทำ ซึ่งเป็นขั้นตอนของการแสวงหาผู้รับผิดชอบและนำไปสู่การจัดทำแผนการดำเนินการของแต่ละกิจกรรมโครงการ จึงทำให้เกิดการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการร่วมคิดค้นปัญหาและตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับบริการและร่วมผลประโยชน์ การจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกันและการนำแผนสู่การปฏิบัติ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้รับผิดชอบได้ทำตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ทั้งกิจกรรมที่ทำได้เองร่วมกับหน่วยงานอื่นและการประสานให้หน่วยงานอื่นเข้ามีส่วนร่วม

4. ผลการประเมินการเปลี่ยนแปลงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า หลังจากที่ประชาชนได้รับการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแล้ว ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษามีเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากประชาชนเห็นว่าเป็นกระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วมที่มีความสอดคล้องกับบริบทของชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการ

พัฒนาการมีส่วนร่วมที่เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เกี่ยวของกับการจัดการศึกษาได้เรียนรู้ ได้รับการส่งเสริมการพัฒนา ได้มีการแสดงออกเป็นการผสมผสานการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การแก้ปัญหาร่วมกัน ซึ่งทำให้การจัดการศึกษาได้รับการพัฒนาและเป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนมากขึ้น

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ MAEJO UNIVERSITY

Title	People Participation Development in Fundamental Education Management A Case Study of Lamphun Province
Author	Mr. Chainanthorn Khawngarm
Degree of	Doctor of Philosophy in Administrative Science
Advisory Committee Chairperson	Associate Professor Dr. Thep Phongpanich

ABSTRACT

This study was conducted to do the following : 1) investigate people participation condition in fundamental education management; 2) investigate factors related to people participation in fundamental education management; 3) develop the process of people participation in fundamental education management; and 4) evaluate the level of change of people participation process in fundamental education management.

This study was the combination of quantitative and qualitative research. Key informants in this study consisted of 640 guardians and school board members in 17 secondary schools of Lamphun province. Factors related to people participation in fundamental education management were taken into consideration on the participation activity development with a target group of 31 people. This was done by using the AIC process together with the evaluation of the level of change of people participation in fundamental education management.

Results of the study revealed the following:

1. People perceived the educational management based on the following factors: 1.1) psychological factor – as a whole, people had a moderate level of their opinions on the educational management in terms of people participation, expectation, understanding, perception and opportunity; 1.2) environmental factor – it was the perception of socio – economic and traditional environment as well as the policy of educational management; and 1.3) steps in educational participation – as a whole, people had a high level of opinions on educational participation; particularly on the initiation, problem seeking, decision, evaluation, service using, and benefits.

2. Factors related to people participation in the educational management. It was found that there was a relationship between opportunity, channel, and participation in educational management, understanding in roles, information perception, and people participation in educational management with a statistical significance level at 0.01.

3. The development of people participation in the educational management in Lamphun province revealed the following:

3.1 Results of the educational management by using participatory action research, AIC technique, and group discussion showed the following: 3.1.1) in the past, there was a low level of people participation in educational management; 3.1.2) there was a determination of activities leading to the success in the development of educational management; and 3.1.3) the determination of a model used for the determination of procedures in the participation in educational management.

3.2 Based on outcome of the action plan in people participation in educational management in terms of project type, activity, importance sequencing, there was the development of people participation in problem seeking, decision – making, coordinating, evaluating. And service using. Concerned personnel were given an opportunity to do their roles with other agencies.

4. With regards to the result of the evaluation on changes of people participation level in educational management, it was found that there was an increase of people participation in educational management. This was because they perceived that it was the development process which conformed to the community context. Besides, it provided an opportunity to concerned personnel to learn and improve their potential in educational management. This was based on the combination with local wisdom and mutual problem solving. Thus, it resulted in the development of educational management which conformed to needs of the community.